

Goed
in vorm

Toerusting voor de toekomst

Organisatievormen jeugdpastoraat

Schematische weergave van de
verschillende vormen voor inrichting van het
basale jeugdpastoraat in de gemeente

Project:
Datum:

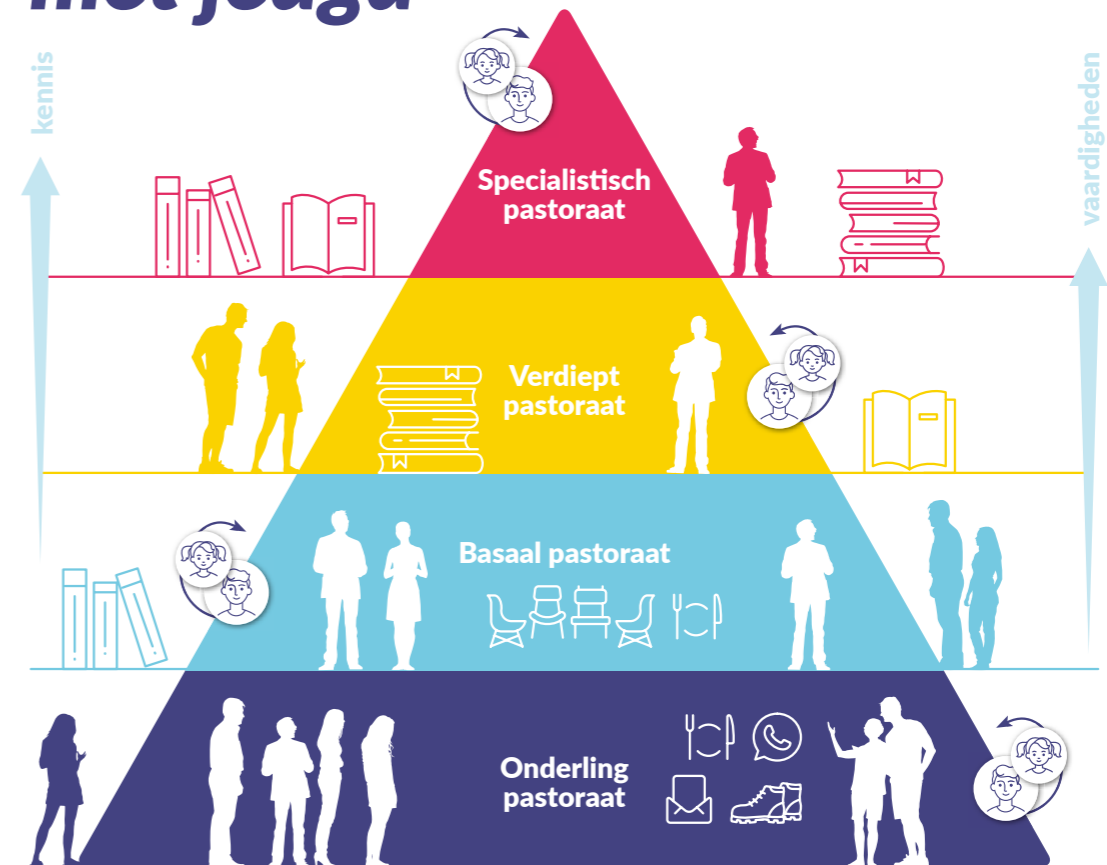
Pastorale Counseling
februari 2024

A. Leeswijzer bij het overzicht

Het schema onder punt B biedt een overzicht van mogelijke vormen om het jeugdpastoraat in een gemeente (her) in te richten. Dit schema staat echter niet op zichzelf. Een hieruit gekozen vorm moet ingebed zijn in een gemeentecultuur, waarin men zich ervan bewust is dat ieder gemeentelid, met de aan hem/haar geschonken gaven en talenten, geroepen is tot omzien naar de ander. Kinderen en jongeren zijn hierbij inbegrepen. De visualisering 'pastoraal gemeente-zijn met jeugd' geeft een overzicht van hoe er binnen de gemeente op alle niveaus pastorale betrokkenheid kan zijn op kinderen en jongeren. De onder B aangereikte organisatievormen zijn voorbeelden om het basale pastoraat uit laag 2 van de piramide in te richten.

Bovenstaande betekent dus ook dat men er niet automatisch vanuit moet gaan dat de gekozen organisatiestructuur inhoudt dat alleen de betrokken personen uit de betreffende vorm alle verantwoordelijkheid dragen voor het pastorale omzien naar de kinderen en jongeren van de gemeente. Pastoraat doortrekt het gehele gemeentelieven en veel facetten uit het jeugdwerk hebben zo een pastoraal aspect in zich. De gehele gemeente heeft in jeugdpastoraat dus in enige mate een taak en is medeverantwoordelijk. Dit bewustzijn moet op gang gebracht of onder de aandacht gehouden worden in de gemeente.

Pastoraal gemeente-zijn met jeugd

Onderling pastoraat

Het gewone omzien naar jonge mensen op hun levens- en geloofsweg, waartoe de gehele gemeente geroepen is.

Basaal pastoraat

Ambtsdragers en leidinggevenden zien, uit hoofde van hun rol of ambt, om naar hen die aan hen zijn toevertrouwd.

Verdiept pastoraat

Het professionele pastoraat door predikanten, kerkelijk werkers of andere professionals die, na een theologische opleiding, in een bediening staan en pastoraat bedrijven in specifieke situaties en levensomstandigheden.

Specialistisch pastoraat

Pastorale zorg bij langdurige problematiek van pastorale, psychische, lichamelijke of opvoedkundige aard, wanneer het ook nodig blijkt professionele zorg in te schakelen. Een predikant kan dit doen, wanneer hij zich verdiept heeft in de thematiek. Ook kan deze vorm van pastoraat plaatsvinden in of vanuit een zorginstelling. Idealiter trekken professionele zorg en kerkelijk pastoraat als partners met elkaar op. Belangrijk is dat de band met de pastorant en/of de ouders blijft bestaan. Het kind of de jongere is en blijft immers deel van de gemeente!

B. Het overzicht

Organisatievormen

voor kinder- en jeugdpastoraat,
met name het basale pastoraat (basiszorg zonder hulpvraag)

1. Huisbezoek door ambtsdragers

Vorm	Huisbezoek door ambtsdragers Ambtsdragers vragen specifiek om de aanwezigheid van kinderen tijdens het huisbezoek en hebben dan contact.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none">• Kost geen extra tijd.• Taakverdeling is voor iedereen duidelijk.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none">• Een relatie opbouwen in één huisbezoek per jaar (of per twee jaar) is bijna niet mogelijk.• Jongeren delen hun vragen niet altijd waar ouders en broers/zussen bij zijn.• De lat wordt voor ambtsdragers hoog gelegd. Zij moeten aandacht hebben voor alle gezinsleden in één gesprek.• Weinig mensen moeten veel werk verzetten. De gemeente is niet actief betrokken.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none">• Bij deze vorm zijn veel ambtsdragers nodig om de werkdruk niet te veel op te laten lopen.• Ambtsdragers hebben toerusting nodig, gericht op pastorale gespreksvoering met kinderen en jongeren.• Bezoeken aan gezinnen met jonge kinderen moeten niet laat op de avond plaatsvinden.

2. Contact door jeugdambtsdragers

Vorm	Contact door jeugdambtsdragers Er wordt/worden een of meerdere jeugdouderling(en) aangesteld om de jongeren (alle (doop)leden, meelevend en niet meelevend) vanaf een bepaalde leeftijd te bezoeken en te spreken.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none">• Jongeren worden persoonlijk bezocht en benaderd.• Door structurele afwerking vanuit 'de kaartenbak' komen alle jongeren aan de beurt.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none">• Het kost veel tijd om alle jongeren jaarlijks of tweejaarlijks te bezoeken.• Alleen de jongeren krijgen in dit systeem gesprek. Kinderen zijn bij dit plan (nog) niet inbegrepen.• Weinig mensen verzetten veel werk. Gemeente is niet actief betrokken.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none">• Jeugdouderling(en) moet(en) hiervoor wel voldoende gelegenheid krijgen. Dit kan men bijvoorbeeld bereiken door:<ul style="list-style-type: none">- Hen vrij te maken van andere taken, zoals beleidsvorming en regulier huisbezoek.- Hen aan te vullen met bijvoorbeeld een jeugddiaken, die ook het aandachtsgebied 'jeugd' heeft, maar vanuit een andere invalshoek.- Hen aan te vullen met een jeugdwerkcoördinator, die hen alle praktische zaken in het jeugdwerk uit handen neemt.

3. Takenpakket van bestaande teams uitbreiden met pastorale taak.

Vorm	<p>Takenpakket van bestaande teams uitbreiden met pastorale taak.</p> <p>Bestaande teams krijgen een pastorale taak. Zo neemt bijvoorbeeld het catecheseteam ook de pastorale zorg op zich voor de jongeren die op catechisatie komen, het jeugdclub-team neemt de pastorale zorg op zich voor de tieners die op club komen, de zondagsschoolleiding doet dit voor haar kinderen en zo wordt al het kinder- en jeugdpastoraat ondergebracht bij bestaande teams.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Meerdere personen zijn betrokken in het pastorale omzien. • Leidinggevenden/catecheten kennen de kinderen en jongeren al, en hebben een relatie opgebouwd, waardoor gesprekken natuurlijk kunnen verlopen. Leidinggevenden/catecheten kennen de kinderen en jongeren al, en hebben een relatie opgebouwd, waardoor gesprekken natuurlijk kunnen verlopen.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Taak van bestaande teams wordt op deze manier wel wat intensiever.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Wat de zorg inhoudt moet duidelijk omschreven zijn. • Betrokkenen hebben structurele toerusting nodig om deze taak goed uit te kunnen voeren. • Regelmatig overleg tussen alle betrokkenen is noodzakelijk om taken goed te verdelen en af te bakenen. • Is er 100 procent dekking? Wordt er ook gesproken met kinderen en jongeren die nergens komen?

4. Onderling verdelen

Vorm	<p>Onderling verdelen</p> <p>Het basale pastoraat vormgeven via het georganiseerde kinder- en jeugdwerk. Leidinggevenden verdelen onderling de kinderen en jongeren die betrokken zijn bij het kinder- en jeugdwerk. De jeugdouderling bezoekt de jongeren die niet betrokken zijn bij het kinder- en jeugdwerk.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Meerdere personen zijn betrokken, zowel leidinggevenden als jeugdouderling. • Leidinggevenden kennen de kinderen en jongeren al, en hebben een relatie opgebouwd, waardoor gesprekken natuurlijker verlopen.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Kans bestaat dat er kinderen of jongeren 'tussendoor glippen', omdat er meerdere personen bij betrokken zijn (jeugdouderling denkt dat jongere door leiding gesproken wordt, en andersom) • De zorg kan een zware belasting gaan vormen als er meerdere jongeren zijn die extra aandacht nodig hebben of er hele grote verenigingen zijn.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Wat de zorg inhoudt, moet duidelijk omschreven zijn. • Leidinggevenden hebben structurele toerusting nodig om deze taak goed uit te kunnen voeren. • Leidinggevenden moeten bereid zijn hier tijd en energie in te steken.

5. Mentor- of buddysysteem

Vorm	<p>Mentor- of buddysysteem</p> <p>Alle jongeren, meelevend of niet meelevend, krijgen vanaf een bepaalde leeftijd een mentor of buddy, met wie zij regelmatig contact hebben. De mentor of buddy verzorgt zo het basale pastoraat.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Meerdere personen zijn betrokken, zowel leidinggevend als jeugdouderling. • Mentoren kennen de kinderen en jongeren al en hebben een relatie opgebouwd, waardoor gesprekken natuurlijker verlopen.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • De zorg kan als een zware belasting gaan voelen als er meerdere jongeren zijn die extra aandacht nodig hebben of niet naar kerkelijke activiteiten komen. • Er is niet altijd een 'natuurlijke klik' als jongeren een mentor toegewezen krijgen. Het contact kan dan te kunstmatig zijn en er komt dan heel moeizaam een positieve relatie tot stand.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Een dergelijk systeem kan heel goed werken, mits het goed is ingebed in het totaal van het jeugdbeleid. Er moet draagvlak voor zijn in de gemeente, zowel in visie als in uitvoering, om te zorgen dat het systeem kans van slagen heeft. <ul style="list-style-type: none"> - Mentor- of buddysysteem vraagt investering (van tijd, energie en toewijding) en onderhoud (iemand die wijst op mentortaken en zorg draagt voor regelmatige toerusting. - Een buddysysteem moet passen bij de gemeente. <ul style="list-style-type: none"> » Zoek waar relaties al liggen of te versterken zijn. • Wat de zorg inhoudt, moet duidelijk omschreven zijn. • Mentoren hebben structurele toerusting nodig om hun taak goed te vervullen.

6. Professionele kinder- en jongerenwerker

Vorm	<p>Professionele kinder- en jongerenwerker</p> <p>De zorg vormgeven middels een (betaalde) pastoraal kinder- en jeugdwerker.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • De zorg wordt toevertrouwd aan een professional. • Alle kinderen en jongeren worden daadwerkelijk gezien, omdat iemand specifiek verantwoordelijk is voor deze doelgroep. • Door de specifieke aanstelling kan de jeugdwerker relatie opbouwen.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Kost geld • Pastoraat blijft het werk van de professional. Het wordt nog niet naar beneden toe gedelegeerd. De gemeente is nog steeds de zorgvrager in plaats van zorgverlener.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Regelmatig overleg tussen jeugdwerker/kerkenraad/ leiding is nodig om taken duidelijk af te bakenen. • Het is mogelijk om (eventueel in contact met het IKC) fondsen te zoeken binnen de eigen gemeente om een dergelijke pastoraal jeugdwerker te bekostigen. Deze persoon zou het directe contact met de jongeren kunnen hebben of de coördinatie en toerusting van een team op zich kunnen nemen.

7. Team(s) voor kinder- en jeugdpastoraat

Vorm	<p>Team(s) voor kinder- en jeugdpastoraat</p> <p>Gemeenteleden met de benodigde kennis en vaardigheden nemen de basale pastorale zorg op zich. Team kan worden aangestuurd door een jeugdouderling of pastoraal werker.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Spreiding van verantwoordelijkheden. Dus geen 'dubbele opdracht' (bijv. zondagsschool leiding + kinderpastoraat of jeugdouderling + alle jongeren bezoeken).
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Ook bij een pastoraal team blijft de zorg nog iets van enkelingen (niet van hele gemeente). • Als deze personen nog niet in het jeugdwerk werkzaam zijn kan er minder gebruik gemaakt worden van bestaande relaties. • Pastoraat kan teveel losgetrokken worden van het georganiseerde kinder- en jeugdwerk. • Wanneer je verschillende teams start kan je specialiseren en betrek je meer gemeenteleden, maar zijn er ook erg veel vrijwilligers nodig. Zij hebben ook allemaal aansturing en toerusting nodig.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende personen met benodigde kennis en vaardigheden beschikbaar in de gemeente? • Structurele toerusting nodig. Dit kan bijvoorbeeld door een predikant of pastoraal werker verzorgd worden. • Goed overleg en duidelijke afspraken over bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn erg belangrijk. • Om te voorkomen dat pastorale betrokkenheid iets van 'enkele enthousiastelingen' blijft en dat het zou 'losraken' van het georganiseerde kinder- en jeugdwerk, moet bewustzijn in de gehele gemeente op gang gebracht en onderhouden worden. Leidinggevend en 'gewone gemeenteleden' moeten zich bewust zijn van hun pastorale (signaal) functie.

8. Basaal pastoraal door middel van kringen

Vorm	<p>Basaal pastoraal door middel van kringen</p> <p>Gemeente opdelen in kringen, waarvan de leden elkaar pastoraal ondersteunen.</p>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • De natuurlijke structuur van sociale netwerken wordt doorbroken, waardoor mensen zonder eigen netwerk wel binnen een bepaalde kringindeling vallen.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis en vaardigheden voor onderlinge ondersteuning ontbreken in kringen vaak. • Werken in kringen is een uitdaging in onze individualistische samenleving. Een groot deel van de mensen wil er niet aan meewerken, zeker in een kerk met randkerkelijken. • Een kring geografisch indelen betekent ook dat er soms veel ouderen (in de bejaardenwijk) of alleen jonge gezinnen (in de nieuwbouwwijk) op zo'n kring komen. Soms moet de geografische indeling daarom soepel gehanteerd worden.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Het systeem van de kringen kan men naar eigen inzicht vorm en intensiteit geven. • Kringen kunnen ingedeeld worden naar geografie, naar doelgroep, op leeftijd...

9. Basaal pastoraat in wijken

Vorm	Basaal pastoraat in wijken De gemeente verdelen in wijken waarbinnen men pastoraal op elkaar betrokken is.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none">• Je helpt gemeenteleden focus aan te brengen in hun pastorale verantwoordelijkheid. De gemeenteleden dichtbij komen letterlijk in beeld, waardoor meeleven makkelijker wordt.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none">• Wanneer de wijk klein is, is het systeem kwetsbaar.• Het risico van 'kerkjes binnen de kerk' bestaat. Hier moet men alert op zijn.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none">• Elk wijkteam heeft bijvoorbeeld: een ouderling, een diaken, iemand voor ouderenpastoraat, iemand voor jongerenpastoraat.• Personen kunnen in meerdere wijkteams actief zijn, wanneer in de gemeente onvoldoende vrijwilligers te vinden zijn.

10. Jongeren voor jongeren

Vorm	Jongeren voor jongeren De zorg kan ook (deels) vorm gegeven worden door jongeren onderling.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none">• Jongeren leren zo zelf al vroeg wat pastoraal gemeente-zijn betekent.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none">• Leeftijdsverschillen kunnen soms net te klein zijn.
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none">• Vorm een team van jongeren die enthousiast zijn en makkelijk contact leggen en biedt hen toerusting aan.• Eventueel onder leiding van een jeugdouderling of coördinator kunnen zij contacten in de gemeente leggen en onderhouden.• Mooi is om jong belijdende leden een dergelijke taak aan te bieden.

C. Enkele overwegingen

Bij het maken van een keuze voor een bepaalde organisatievorm dient rekening gehouden te worden met wat passend, wenselijk en haalbaar is in de plaatselijke gemeente.

Niet alle doelgroepen binnen de jongere generatie van de gemeente zijn even gemakkelijk te bereiken. Pastoraal verantwoordelijken aanstellen voor specifieke doelgroepen kan helpend zijn. Te denken valt aan:

- Kinderen en jongeren met rouw- of verlieservaringen
- Andersbegaafde kinderen en jongeren
- Kinderen en jongeren met gedragsproblemen/rugzakje
- Kinderen en jongeren met gescheiden of scheidende ouders
- Kinderen en jongeren die niet deelnemen aan het georganiseerde kinder- en jeugdwerk
- Studenten
- Randkerkelijke kinderen en jongeren. Deze groep jongeren of jongvolwassenen is vaak moeilijk te bereiken. Wanneer zij geen kerkdiensten, kringen of georganiseerd jeugdwerk (meer) bezoeken, is er geen natuurlijke ingang. Een aantal suggesties om alsnog met hen in contact te komen/blijven:
 - Een ambtsdrager, bijvoorbeeld de jeugdouderling, neemt minimaal één keer per jaar contact met hen op. Probeer hen zo goed mogelijk te leren kennen! Geloof en geloofsbeleving zijn van belang, maar persoonlijke interesse is de weg om tot die diepere gesprekslaag te kunnen komen.
 - Er kan binnen de gemeente een team worden samengesteld dat zich alleen richt op de randkerkelijken.

www.goedinvorm.nu